

**Procedura ewakuacji osób z obiektów Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach
z uwzględnieniem bezpieczeństwa osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób
z niepełnosprawnościami**

I. POSTANOWIENIA OGÓLNE

1. Cele Procedury ewakuacji

Procedura ewakuacji osób z obiektów Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach z uwzględnieniem bezpieczeństwa i potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami zwana dalej „Procedurą ewakuacji” ma na celu zapewnienie sprawnego przygotowania i przeprowadzenia ewakuacji osób z obiektów Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach w sytuacji zagrożenia z uwzględnieniem bezpieczeństwa osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami.

2. Zakres Procedury ewakuacji

- 1) Procedura ewakuacji określa:
 - a) tryb ewakuacji osób z obiektów Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach z uwzględnieniem bezpieczeństwa osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami;
 - b) osoby odpowiedzialne za działania związane z ewakuacją osób z obiektów Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach.
- 2) Procedura ewakuacji dotyczy wszystkich studentów, doktorantów, lub innych osób uczestniczących w zajęciach dydaktycznych czy innych formach działalności akademickiej, a także pracowników oraz osób trzecich przebywających na terenie obiektów Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach.
- 3) Procedura ewakuacji zapewnia w szczególności bezpieczeństwo osobom ze szczególnymi potrzebami, w tym osobom z niepełnosprawnościami.
- 4) Osobami ze szczególnymi potrzebami w rozumieniu procedury ewakuacji są wszystkie inne osoby, które ze względu na swoje cechy zewnętrzne lub wewnętrzne, albo ze względu na okoliczności, w których się znajdują, muszą podjąć dodatkowe działania lub zastosować dodatkowe środki w celu przezwyciężenia bariery, aby uczestniczyć w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami.

W szczególności są to:

 - a) osoby w spektrum autyzmu;
 - b) osoby z zaburzeniami psychicznymi, lękowymi;
 - c) osoby zdezorientowane, w panice.
- 5) Osobami z niepełnosprawnościami w rozumieniu Procedury ewakuacji są osoby posiadające aktualne orzeczenie o niepełnosprawności, o stopniu niepełnosprawności albo orzeczenie, o którym mowa w art. 5 oraz art. 62 ustawy

z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (dokument równoważny). W szczególności są to:

- a) osoby z ograniczoną zdolnością poruszania się;
 - b) osoby z dysfunkcją wzroku;
 - c) osoby z dysfunkcją słuchu i mowy.
- 6) Użyte w Procedurze ewakuacji określenia „osoba z niepełnosprawnościami” odnosi się do osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami.

II. OGÓLNE ZASADY EWAKUACJI

1. Zagrożenia powodujące konieczność ewakuacji

Ewakuację zarządza się w szczególności w przypadku zagrożenia:

- 1) pożarem lub wybuchem, jeżeli nie jest możliwe przeprowadzenie akcji gaśniczo-ratunkowej i opanowanie zagrożenia przy pomocy podręcznego sprzętu gaśniczego;
- 2) aktem terrorystycznym, w tym w związku z uzyskaniem informacji o podłożeniu ładunku wybuchowego lub innych materiałów niebezpiecznych dla życia lub zdrowia ludzi;
- 3) skażeniem niebezpiecznym dla życia lub zdrowia ludzi;
- 4) powodzią;
- 5) katastrofą budowlaną.

2. Osoby odpowiedzialne za ewakuację z obiektów Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach

- 1) W jednostkach organizacyjnych Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach całością działań związanych z organizacją, przeprowadzeniem i zabezpieczeniem ewakuacji kieruje kierownik jednostki organizacyjnej, a w razie jej lub jego nieobecności – zastępca. W sytuacji nieobecności lub braku zastępcy, kierownik komórki organizacyjnej wyznacza imiennie osobę odpowiedzialną za przeprowadzenie działań związanych z ewakuacją pracowników.
- 2) Do pomocy w przeprowadzeniu ewakuacji wyznaczane są osoby wspierające ewakuację tzw. Koordynatorzy ewakuacji.

Koordynatorzy ewakuacji wyznaczani są przez:

- a) dziekana lub kierownika jednostki pozawydziałowej – dla studentów, doktorantów oraz pracowników danej jednostki organizacyjnej;
 - b) kierownika domu studenckiego – dla jego mieszkańców;
 - c) kanclerza – dla pracowników administracji centralnej.
- 3) Do głównych zadań koordynatorów ewakuacji należy:
- a) w momencie ogłoszenia alarmu założenie przydzielonej kamizelki odblaskowej z napisem informacyjnym „Koordynator ewakuacji”;

- b) alarmowanie głosowo studentów, doktorantów i pracowników oraz osoby postronne, znajdujące się w przydzielonej do ewakuacji, części kondygnacji budynku;
 - c) w trakcie prowadzonej ewakuacji kierowanie studentów, doktorantów i pracowników oraz osoby postronne drogami ewakuacyjnymi do wyjść ewakuacyjnych i wyznaczonego miejsca zbiórki do ewakuacji. Jeśli warunki na to pozwalają to sprawdzają także pomieszczenia w celu potwierdzenia, że wszystkie osoby opuściły ewakuowany obiekt;
 - d) przeciwdziałanie powstawaniu paniki;
 - e) dbanie o sprawny przebieg ewakuacji, nie dopuszczając do powstania zatorów na klatkach schodowych, w przedsionkach i drzwiach ewakuacyjnych;
 - f) w miarę możliwości (o ile działania te nie powodują zagrożenia dla własnego zdrowia i życia) podjęcie próby gaszenia pożaru dostępnym sprzętem gaśniczym (gaśnice, hydranty wewnętrzne);
 - g) zapobieganie wchodzeniu studentów, doktorantów i pracowników oraz osób postronnych do obiektu.
- 4) Nad grupami studentów, doktorantów lub innych osób uczestniczących w zajęciach dydaktycznych lub innych formach działalności akademickiej opiekę sprawują osoby prowadzące zajęcia dydaktyczne, które w momencie rozpoczęcia ewakuacji przebywają z tymi osobami w obiektach (np. w salach, pomieszczeniach) Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach. Po ogłoszeniu ewakuacji wymienione osoby udają się drogami ewakuacyjnymi wraz z pracownikami, studentami, doktorantami, innymi osobami uczestniczącymi w zajęciach lub przebywającymi w rejonie zagrożenia do wyjść ewakuacyjnych i wyznaczonego miejsca zbiórki do ewakuacji. Głównym zadaniem tych osób jest ewakuacja wszystkich osób nad którymi sprawują opiekę.
- 5) Koordynatorzy ewakuacji oraz osoby prowadzące zajęcia dydaktyczne przekazują niezwłocznie niezbędne informacje związane z ewakuacją pracowników kierownikowi komórki organizacyjnej oraz służbom ratowniczym po skierowaniu grupy do wyznaczonego miejsca zbiórki do ewakuacji.
- 6) Pracownik portierni lub osoba pełniąca jego obowiązki pomaga przy ewakuacji do czasu przybycia na miejsce straży pożarnej, policji lub innych służb ratowniczych.

3. Postępowanie w przypadku wystąpienia zagrożenia powodującego konieczność ewakuacji

- 1) Każdy kto zauważy pożar lub inne zagrożenie obowiązany jest zachować spokój i nie dopuszczając do powstania paniki natychmiast:
 - a) zaalarmować wszystkie osoby znajdujące się w strefie zagrożenia;
 - b) jeśli budynek wyposażony jest w system sygnalizacji pożarowej to wcisnąć przycisk najbliższego ręcznego ostrzegacza pożarowego;
 - c) powiadomić o tym fakcie właściwe służby (np. Straż Pożarną) oraz najbliższego

pracownika portierni obiektu w którym powstało zagrożenie.

- 2) Pracownik portierni, który powziął informację o pożarze lub innym zagrożeniu powodującym konieczność ewakuacji niezwłocznie powiadamia o tym fakcie właściwe służby jeżeli dotychczas nie zostały one powiadomione oraz zawiadamia telefonicznie właściwego kierownika obiektu, a także ogłasza alarm pożarowy i przystępuje do działań zgodnie z instrukcją bezpieczeństwa pożarowego budynku.

4. Decyzja o rozpoczęciu ewakuacji

- 1) Decyzję o rozpoczęciu ewakuacji podejmuje:
 - a) rektor – w odniesieniu do wszystkich obiektów Uczelni – a w razie jego nieobecności – prorektor zastępujący w danym dniu rektora;
 - b) dziekan albo kierownik jednostki pozawydziałowej albo kierownik domu studenckiego albo kanclerz – w odniesieniu do podległych mu obiektów.
- 2) W sytuacji zagrożenia wymagającego natychmiastowej reakcji decyzję o rozpoczęciu ewakuacji podejmuje kierownik obiektu, a w przypadku braku kontaktu z kierownikiem obiektu – pracownik portierni albo osoba pełniąca jego obowiązki.
- 3) Jeśli budynek wyposażony jest w system sygnalizacji pożarowej lub dźwiękowy system ostrzegawczy, to ewakuacja rozpoczyna się w momencie uruchomienia się któregoś z systemów.

5. Przebieg ewakuacji

- 1) Osoby ewakuowane zobowiązane są do stosowania się do poleceń funkcjonariuszy straży pożarnej, policji lub innych służb ratowniczych oraz koordynatorów ewakuacji i innych osób odpowiedzialnych za ewakuację.
- 2) Po podjęciu decyzji o rozpoczęciu ewakuacji osoby przebywające w obiekcie zobowiązane są do:
 - a) przerwania wykonywanych czynności lub zajęć dydaktycznych;
 - b) wyjścia z pomieszczeń, w tym m.in. z sal dydaktycznych, auli, biur, gabinetów, pomieszczeń magazynowych, pamiętając, aby nie zamykać pomieszczeń po ich opuszczeniu, pozostawiając klucz w zamku po stronie zewnętrznej;
 - c) skierowania się w sposób uporządkowany do najbliższej klatki schodowej;
 - d) wyjście z obiektu i ustawienie się w miejscu zbiórki do ewakuacji.
- 3) Ewakuacja odbywa się zgodnie z oznaczeniami dróg ewakuacyjnych, rozmieszczonych na wszystkich kondygnacjach obiektu. Podczas ewakuacji nie ma możliwości korzystania z wind.
- 4) Osoby ewakuowane zbierają się w miejscu zbiórki i oczekują na dalsze instrukcje.

6. Zakończenie ewakuacji

- 1) Decyzję o zakończeniu ewakuacji podejmuje:
 - a) rektor – w odniesieniu do wszystkich obiektów Uczelni – a w razie jego nieobecności – prorektor zastępujący w danym dniu rektora;
 - b) dziekan albo kierownik jednostki pozawydziałowej albo kierownik domu studenckiego albo kanclerz – w odniesieniu do podległych mu obiektów.
- 2) Decyzję o powrocie do obiektu podejmuje kierownik obiektu, kierownik domu studenckiego po uzyskaniu zgody kierującego akcją dowódcy jednostki straży pożarnej lub funkcjonariuszy policji.
- 3) Po zakończeniu ewakuacji kierownik obiektu albo kierownik domu studenckiego przejmując obiekt od właściwych służb i przywraca go do stanu normalnego funkcjonowania.

III. OGÓLNE ZASADY EWAKUACJI OSÓB ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI, W TYM OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

1. Pierwszeństwo ewakuacji osób z niepełnosprawnościami

W przypadku wystąpienia zagrożenia powodującego konieczność ewakuacji z obiektów Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach osoby z niepełnosprawnościami są ewakuowane w pierwszej kolejności.

2. Osoby odpowiedzialne za ewakuację osób z niepełnosprawnościami

- 1) Odpowiedzialność za ewakuację osób z niepełnosprawnościami ponoszą w przypadku:
 - a) pracownika – jego bezpośredni przełożony, a jeżeli bezpośredni przełożony jest osobą z niepełnosprawnością, jego zastępca;
 - b) studenta, doktoranta lub innych osób uczestniczących w zajęciach dydaktycznych albo innych formach działalności akademickiej – osoba prowadząca zajęcia;
 - c) mieszkańca domu studenckiego – kierownik domu studenckiego, w przypadku jego nieobecności kierownik domu studenckiego wyznacza imiennie osobę odpowiedzialną za przeprowadzenie działań związanych z ewakuacją;
 - d) innej osoby przebywającej w zagrożonym obiekcie – kierownik obiektu albo kierownik domu studenckiego w przypadku powzięcia informacji o przebywaniu takiej osoby w obiekcie.
- 2) Osoby wskazane w punkcie 1. wyznaczają osobę lub osoby, które doprowadzą lub wspomogą w dotarciu osobę z niepełnosprawnościami do miejsca zbiórki.

3. Identyfikacja potrzeb osób z niepełnosprawnościami dla celów ewakuacyjnych

Osoby z niepełnosprawnościami, w celu zwiększenia swojego bezpieczeństwa podczas ewakuacji z obiektów Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach i umożliwienia sprawnego przeprowadzenia ich ewakuacji powinny zgłosić osobom wymienionym

odpowiednio w pkt. 2.1 fakt wystąpienia u nich szczególnej potrzeby. Brak zgłoszenia może spowodować utrudnienia w sprawnym przeprowadzeniu ewakuacji danej osoby i wyłącza odpowiedzialność osób wskazanych w Procedurze ewakuacji, chyba, że szczególna potrzeba albo inna niepełnosprawność danej osoby jest możliwa do zidentyfikowania przez osobę wskazaną odpowiednio w pkt 2.1. bez jakichkolwiek dodatkowych nakładów.

IV. SZCZEGÓLNE ZASADY EWAKUACJI OSÓB ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI, W TYM OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

1. Ewakuacja osób w spektrum autyzmu

W kontaktach z osobami w spektrum autyzmu należy używać bardzo prostego, precyzyjnego języka - wydawać konkretne zalecenia.

Natłok bodźców i brak zrozumienia sytuacji powodują lęk, który może być przyczyną niekontrolowanych zachowań, takich jak ucieczka w nieznanym kierunku albo powrót na niebezpieczne miejsce zdarzenia, agresja lub autoagresja, krzyk itp. Nie zawsze da się zapobiec tym zachowaniom, ale obserwacja może pomóc w zauważeniu narastającego niepokoju. Wiele osób z autyzmem przejawia oznaki zbliżającej się paniki: może to być chodzenie w kółko, kiwanie się, trzepotanie rękami, powtarzanie tego samego słowa czy zdania.

Osoby w spektrum autyzmu mogą być nadwrażliwe na dotyk lub traktować kontakt fizyczny jako atak na siebie, co może spowodować gwałtowną reakcję. Dlatego należy ograniczyć kontakt fizyczny do niezbędnego minimum.

2. Ewakuacja osób z niepełnosprawnością intelektualną

Jeśli nie występuje sprzężenie / współwystępowanie niepełnosprawności, osoby z niepełnosprawnością intelektualną są w stanie usłyszeć standardowe alarmy i zapowiedzi głosowe oraz zobaczyć aktywowane wizualne urządzenia powiadamiające, które ostrzegają o niebezpieczeństwie i konieczności ewakuacji. Jednak wszystkie standardowe systemy informowania o konieczności ewakuacji z budynku wymagają od danej osoby zdolności zrozumienia i przetwarzania informacji. Niepełnosprawność intelektualna czy nadwrażliwość lub niedowrażliwość na bodźce dźwiękowe i wizualne w niektórych przypadkach znacznie utrudnia lub całkowicie uniemożliwia samodzielne opuszczenie strefy zagrożenia. Wyznaczona osoba wspomagająca powinna dotrzeć do osoby z niepełnosprawnością intelektualną i w spokojny, stanowczy sposób przeprowadzić ją w bezpieczne miejsce.

3. Ewakuacja osób z ograniczoną zdolnością poruszania się

Ewakuację osób z niepełnosprawnością ruchu (a także wszystkich osób, które nie mogą samodzielnie i szybko poruszać się po schodach) należy prowadzić z użyciem specjalistycznego sprzętu. Niedopuszczalna jest próba transportu osoby poruszającej się na wózku za jego pomocą: istnieje zbyt duże ryzyko zarówno dla ratownika

niezawodowego, jak i dla osoby niezdolnej do ruchu (uraz pleców, utrata kontroli nad wózkiem i osobą na nim, potknięcie się, upadek itp.). Wózki mają wiele ruchomych lub słabych części, które nie są skonstruowane w taki sposób, by mogły wytrzymać obciążenia związane z podnoszeniem (np. pałąk ochronny, płyty podnóżka, koła, ruchome podłokietniki itp.). Podczas transferu z wózka (aktywnego, ortopedycznego, elektrycznego) na krzesło ewakuacyjne konieczna jest efektywna współpraca wszystkich zaangażowanych osób. Zaleca się, aby w procesie transferu uczestniczyły minimum dwie osoby (nie licząc osoby ewakuowanej). W przypadku osób zachowujących część sprawności motorycznych (np. paraplegia, rdzeń kręgowy uszkodzony w odcinku piersiowym lub lędźwiowym) wysoce prawdopodobne jest, że rola asysty w procesie transferu ograniczy się do ustabilizowania sprzętu ewakuacyjnego, by osoba ewakuowana mogła samodzielnie się przesiąść. Nie jesteśmy w stanie tego ustalić bez porozumienia się z daną osobą w celu omówienia techniki transferu i określenia poziomu jej sprawności. W przypadku osób ze znaczną niepełnosprawnością (np. tetraplegia, zanik mięśni, uszkodzenie rdzenia kręgowego na poziomie szyjnym) zalecany jest transfer techniką przód/tył. Jedna osoba ustawia się z przodu i chwytą osobę ewakuowaną pod kolanami (obiema rękami), druga osoba ustawia się za plecami osoby ewakuowanej i chwytą ją za nadgarstki, przekładając swoje ręce pod jej pachami. Na umówiony sygnał następuje podniesienie do góry i przeniesienie na ustawione obok krzesło ewakuacyjne. W krześle ewakuacyjnym niezbędna jest funkcja usztywnienia głowy / odcinka szyjnego. Należy ją bezwzględnie zastosować podczas transferu osób ze słabszą stabilizacją.

4. Ewakuacja osób z dysfunkcjami wzroku

Osobie z dysfunkcją wzroku podczas ewakuacji należy zapewnić indywidualną opiekę osoby wyznaczonej, która pomoże jej w bezpieczny sposób opuścić obiekt, w którym odbywa się ewakuacja. Osoby z dysfunkcjami wzroku mają dobrze rozwiniętą pamięć przestrzenną najbliższego otoczenia, dlatego w przypadku usłyszenia komunikatu o ewakuacji, będą najprawdopodobniej kierowały się drogą, którą znają, a która może prowadzić np. do ogniska pożaru, stąd tak ważne jest zapewnienie indywidualnej opieki osoby wyznaczonej. Przed ewakuacją osoby z dysfunkcjami wzroku należy nawiązać z nią kontakt werbalny informując o konieczności ewakuacji.

Podczas trwania ewakuacji należy na bieżąco informować osobę z dysfunkcją wzroku o kolejnych przeszkodach, w szczególności schodach oraz progach i podejmowanych działaniach, w szczególności konieczności pochylecia się oraz zmiany tempa kroku. Podczas ewakuacji osoby z dysfunkcją wzroku należy zachować kontakt fizyczny z ewakuowanym, oferując jej wsparcie na własnym ramieniu.

Osoby z dysfunkcjami wzroku korzystają ze swoich rąk do utrzymania równowagi. Chwytywanie ich za ręce może doprowadzić do upadku. Należy taką osobę zapytać jaka forma wsparcia będzie dla niej najbardziej komfortowa.

5. Ewakuacja osób z dysfunkcjami słuchu i mowy

Osoby z niepełnosprawnością słuchu i mowy mogą sprawnie i samodzielnie opuścić strefę zagrożenia, pod warunkiem, że dowiedzą się o takiej konieczności np. za pomocą świetlnego systemu powiadamiania alarmowego. Kluczowe jest dostarczenie informacji o konieczności ewakuacji. Przed ewakuacją osoby z dysfunkcjami słuchu i mowy należy upewnić się, poprzez zamachanie ręką lub dotknięcie ramienia, że nawiązany został kontakt wzrokowy z ewakuowanym. Zwracając się do osoby z dysfunkcjami słuchu i mowy podczas ewakuacji należy mówić z twarzą zwróconą w kierunku rozmówcy. Jeżeli osoba ewakuowana nie rozumie przekazywanej informacji trzeba starać się ująć tę kwestię inaczej, np. napisać krótką wiadomość na ekranie telefonu.

6. Ewakuacja innych osób ze szczególnymi potrzebami

Prowadząc ewakuację osób ze szczególnymi potrzebami należy uwzględnić konieczność traktowania każdej spośród nich jako indywidualnej jednostki. W toku ewakuacji należy uwzględnić, że zachodzące w szybkim tempie zmiany związane z zaistniałym zagrożeniem oraz ewakuacją mogą wśród osób ze szczególnymi potrzebami powodować dezorientację, panikę, stres, a także niechęć lub niemożność działania.

V. SZKOLENIA I PRÓBY EWAKUACYJNE

1. Próbne ewakuacje

- 1) W obiektach Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach przeprowadza się cykliczne praktyczne sprawdzenie organizacji i warunków ewakuacji zwane próbną ewakuacją, która odbywa się nie rzadziej niż raz na dwa lat. Próbną ewakuacją z obiektów, w których cyklicznie zmienia się jednocześnie grupa powyżej 50 uczestników, w szczególności z obiektów dydaktycznych i domów studenckich, odbywa się co najmniej raz do roku, jednak w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące od rozpoczęcia korzystania z obiektu przez nowych użytkowników.
- 2) Próbną ewakuacją musi każdorazowo uwzględniać sprawdzenie organizacji i warunków ewakuacji osób z niepełnosprawnościami.

2. Organizacja i przeprowadzenie prób ewakuacji

- 1) Za organizację i przeprowadzenie próbnej ewakuacji w danym obiekcie Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach odpowiedzialni są główny specjalista ds. ochrony przeciwpożarowej oraz kierownik obiektu.
- 2) Główny specjalista ds. ochrony przeciwpożarowej w porozumieniu z kierownikiem obiektu oraz odpowiednio dziekanem, kierownikiem jednostki pozawydziałowej, kierownikiem domu studenckiego lub kanclerzem ustalają termin, w którym ma odbyć się próbną ewakuacją danego obiektu.

- 3) Główny specjalista ds. ochrony przeciwpożarowej jest odpowiedzialny za zgłoszenie zamiaru przeprowadzenia próbnej ewakuacji. Na tydzień przed planowanymi działaniami zamiar należy zgłosić Komendantowi Miejskiemu/Powiatowemu Państwowej Straży Pożarnej właściwemu ze względu na lokalizację obiektu Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach.
- 4) Po zakończeniu próbnej ewakuacji główny specjalista ds. ochrony przeciwpożarowej sporządza protokół jej przebiegu zgodnie ze wzorem przedstawionym przez głównego specjalistę ds. ochrony przeciwpożarowej.

3. Szkolenia w zakresie zwalczania pożarów i ewakuacji

Tematyka ewakuacji, w tym ewakuacji osób z niepełnosprawnościami, jest ujęta w obowiązkowych szkoleniach wstępnych i okresowych z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy obowiązujących pracowników, studentów i doktorantów Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach.